

О. М. Строкаль,

канд. філол. наук,

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
асистент кафедри української мови та прикладної лінгвістики*

ЛІНГВАЛЬНИЙ ОБРАЗ СОНЦЯ ЯК СИМВОЛ ПОЧАТКУ ЖИТТЯ В МОВІ ПОЕЗІЇ ОЛЕКСІЯ ДОВГОГО

У дослідженні проаналізовано особливості мовного вираження образу сонця як символу початку життя на матеріалі поетичних текстів Олексія Довгого. Автором статті здійснено аналіз ключових проблем, які порушено сучасною лінгвістикою в межах антропоцентричної парадигми, та наголошено на важливості мовного вираження того чи іншого погляду певного індивіда на дійсність.

Ключові слова: сонце, символ, початок життя, мовна картина світу, поезія Олексія Довгого.

У межах сучасної наукової парадигми одними з найбільш актуальних нині є питання, пов'язані із проблематикою вивчення особливостей сприйняття індивідом довколишнього світу, його естимації ним, переосмислення на основі індивідуального досвіду та експлікації у вигляді сформованих сталих уявлень та суджень, які, по-суті, виступають складниками його (індивіда) картини світу. Як активний елемент соціуму кожен індивід не лише виступає у функції чергового інтерпретатора чи навіть реінтерпретатора колективних уявлень про дійсність – своїми вчинками, поведінкою, висловленими судженнями він опосередковано, взаємодіючи з іншими учасниками соціального колективу, впливає і навіть формує вже колективне бачення реальності. Це бачення як глобальна і цілісна система інформації, яка безперервно конструюється [3, с. 4] і являє собою систему понять про реалії довколишнього світу, трактується сучасними науковцями як *концептуальна картина світу*.

Вивчаючи особливості ментальності українського народу, його світогляду, оцінки ним тих чи інших подій і явищ довколишньої реальності та складаючи на основі індивідуальних концептуальних картин світу духовний і культурний портрет цілого народу, жоден дослідник так чи інакше не зможе оминати питання експлікації, вираження найрізноманітнішими засобами цих уявлень. Адже саме на практичному матеріалі видається можливим зробити максимально об'єктивний, науково виважений висновок, результати якого можна імплементувати у будь-яку сферу дотичної наукової проблематики. Для лінгвіста таким практичним матеріалом виступають численні мовні реалізації уявлень індивіда чи колективу про окремі явища, події чи стани довкілля, які, у свою чергу, формують так звану *мовну картину світу*. Особливого значення згадана категорія набуває в контексті аналізу особливостей художнього, а надто поетичного мовлення. Так, автор, прагнучи максимально точно і влучно, художньо наснажено і експресивно передати бачення світу його героями, добирає найяскравіших мовних конструкцій та засобів, виявляючи непересічне мовне чуття, художню досконалість і вишуканість смаку, письменницького таланту та вправності. Поезія в цьому випадку виступає формою найбільш особливою. **Актуальним**, на нашу думку, видається розгляд означеної

проблематики – а саме вербалізації індивідуально-авторськими мовними засобами уявлень про світ, його будову, закони і духовно-ментальні константи, у поетичних текстах. Саме вони, обмежені канонами жанру, форми, рими та ритміко-інтонаційними особливостями віршового коду, тяжіють до пошуку максимально смислово навантажених одиниць і конструкцій, що сприяє не лише концентрації в них букету смислів, алюзій та асоціацій, усвідомлених або ж майже усвідомлюваних автором, а й вираженню низки підсвідомих конотацій, прихованих і неусвідомлених, однак міцно занурених в етнокультурні реалії підсвідомості авторського «я» – глибинних культурних пластів-маркерів «коду нації».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню вивчення мовного відображення психо-ментальних реалій присвячено численні наукові студії таких учених, як Н. Арутюнова, А. Вежбицька, Г. Гадамер, С. Воркачов, О. Колесник, В. Кононенко, О. Кубрякова, О. Лосєв, З. Попова, А. Приходько, О. Селіванова, Ю. Степанов, Й. Стернін та ін.

Вивчення особливостей мовної експлікації картини світу окремого індивіда чи цілого мовного колективу безумовно порушує питання розуміння і тлумачення такого поняття, як «*мовна картина світу*». Останню часто розуміють як спосіб відображення реальності у свідомості людини, який полягає в рецепції цієї реальності крізь призму мовних і культурно-національних особливостей, притаманних певному мовному колективу, інтерпретацій навколишнього світу за національними концептуальними канонами [11, с. 156]. Зауважимо, що самий процес вербалізації сприяє збагаченню мовними формами й змістом концептуальної системи, якою користуються як знанням про світ носії певної мови [7, с. 350].

Досліджуючи особливості мовного втілення реалій дійсності у поетичних текстах Олексія Довгого, ми помітили, що одним із найяскравіших художніх образів-експлікантів реалій довкілля в його творчості виступає *образ сонця*, який існує у вигляді численних авторських еманаций. Однією з них є усвідомлення цього образу ліричним героєм поета як носія життя і його праоснови. Таким чином, **об'єктом** нашого аналізу стала поетична мова Олексія Довгого, репрезентована в чотиритомному виданні його вибраних творів. **Предметом** – аналіз характеру мовного вираження О. Довгим образу сонця як праоснови буття.

Метою статті стало дослідження особливостей вербалізації художньо-поетичного образу сонця – носія таких його характеристик, як першопочаток всесвіту, основа життя і рушій розвитку в поетичних текстах Олексія Довгого. Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: розкрити особливості індивідуально-авторської лінгвальної експлікації уявлень ліричного героя про сонце як складник його (героя) космологічних уявлень; вивчити характер мовного вираження усвідомлення ліричним героєм сонця як носія початку життя на матеріалі поетичних текстів автора.

Методи: загальнонаукові (описовий із прийомами аналізу й синтезу, індукції і дедукції, класифікації і систематизації); спеціальні лінгвістичні (концептуальний аналіз, лінгвостилістичний та лінгвопоетичний аналіз).

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи характер індивідуально-авторського поетичного вираження концептуальних уявлень ліричного героя, слід наголосити на тому, що в поетичному тексті такі уявлення виражаються системою певних образів, які знаходяться в певній сюжетно-композиційній взаємодії, доповнені та посилені низкою експресивних та конотативно-естимативних ефектів. Образ, за словами О. Москвичової, виступає основним засобом художнього узагальнення дійсності,

знаком об'єктивного корелята людських переживань та особливою формою суспільної свідомості, а також відображенням зовнішнього світу у свідомості людини [6, с. 221]. У наукових студіях часто можна простежити доволі нечітку відмінність між образом і символом – у деяких випадках ці поняття настільки органічно вплітаються в текст дослідження, що видаються ледь чи не синонімічними. Вважаємо за доцільне наголосити на тому, що символ, на відміну від образу як конкретної часто художньої експлікації першого, розуміється лінгвістами як архаїчний синкретичний тип знака (зокрема і мовного), що, апелюючи до універсальних та етнонаціональних архетипів, репрезентує неоднозначний, нечіткий, «натяковий» зв'язок між означуваним (планом значення) і означальним (планом вираження), кореляцію водночас декількох форм і значень, синтез різних чуттів, образів та форм їх вираження [10, с. 6]. Одним із таких символів у поетичній мові Олексія Довгого є символ початку життя, яскраво виражений поетично-художніми образами сонця та реалій, пов'язаних із ним, як, до прикладу, у поезії «**Ранок**»: «*Тіні і промені – раптом по ниві! // **Ранок!** І маєвом хлюпнула синь... // Чуєш, говорять дерева красиві? // А, може, то люди? То їх голоси?..*» [2, с. 18], – звернімо увагу на майстерність розкриття поетом символічної природи образу променів як еманції сонця, контекстуально пов'язуючи його з часом доби, який традиційно асоціюється як початок дня із початком життя, та з образом дерев, які *говорять*, де дієслівний компонент покликаний передати як особливості акустичних характеристик, так і метафорично зобразити певні явища, асоційовані з перебігом життя, його виявами. Завершує означений вище поетичний контекст цілковита сакралізація образу сонця як божественного начала всього суцього, порівняймо: «*Ти що їм несеш, новоявлений боже? // Чия в тебе совість? // І мудрість чия?*» [2, с. 18].

Зауважимо, що сонце як символ божественного, часто життєдайного начала було об'єктом дослідження багатьох науковців і розглядалося в межах різних дисциплін. Так, на теренах художнього слова до нього зверталися Овідій, Г. Сковорода, Т. Шевченко, П. Тичина, В. Винниченко, О. Олесь, В. Симоненко, О. Довгий та інші. Наукові студії, присвячені вивченню сонячної символіки, зустрічаємо у працях О. Потебні, Г. Булашева, І. Нечуя-Левицького, М. Костомарова, П. Чубинського та ін. У сучасній лінгвістиці дослідження згаданого образу маємо у працях В. Жайворонка, О. Таланчук, Т. Федотової, Д. Чистяка тощо.

Як головний персонаж солярних міфів сонце має досить давню традицію. Так, у шумерському епосі Уту (сонце) є культурним героєм, який зрубує міфологічне дерево і перемагає чудовиськ; в аккадській міфології бог сонця Шамаш виступає як суддя та людський пастир. У XVI та XV ст. до н.е. у міфології Єгипту та Передньої Азії зустрічаємо уявлення про сонце як єдиного царя всесвіту, творця всіх істот. У цей самий час у різних індоєвропейських та передньоазійських традиціях сонце уявляється вершником на запряженій кіньми колісниці, якою воно об'їздить всі чотири сторони світу, що згодом віднайшло своє відображення в міфопоетичних зображеннях сонця-колеса [5, с. 461–462], порівняймо схожий мотив у поезії Олексія Довгого: «*По черені землі – **червонь-колесо!** // І навпіл розкололася Земля. // Половина шумить буйноколосом, // Половину ще темінь встеля...*» [2, с. 63]. Бачимо одну з еманцій образу сонця у вигляді образу *червонь-колеса* з актуалізацією в ньому супровідних сонцю атрибутів кольору (*червоний*) та форми (*колесо*), який тут породжує протистояння світла і темряви – алегоричних образів різних соціальних типів – «***Не раби** то, що продані й куплені, – // **То раби**, що самі продались!*» [2, с. 63].

У слов'янській міфології сонце – то найвеличніше творіння богині Лади і бога Сварога, головний рушій і джерело життя на землі, яке дає тепло і світло, без нього приходять на землю ніч і зима, а за ними й смерть. Як джерело життя сонце обожувалося, уособлювалося, до нього зверталися, його закликали [4, с. 564–565]. Звернімо увагу, наскільки поетично вишукано представлено ці атрибути сонця в поезії О. Довгого «Собі»: *«Бракує слів. Мені бракує слів. // На добрий засів – вистиглий посів. // А нива просить жадібно зерна, // А сонце руки простягає – на!..»* [2, с. 38]. В аналізованому контексті бачимо, що для ліричного героя сонце виступає не лише як джерело життя фізичного, хоча, безумовно, це бачення тут експліковано. Для ліричного героя сонце є джерелом життя духовного, поетичного, джерелом натхнення, передусім, через уведення поетом у контекст образу слова, яке мислиться, як слово поетичне (*Бракує слів. Мені бракує слів*, – пише автор). Звертає на себе увагу в розглядуваному тексті також кореляція образів *сонця* та *ниви*. Так, *нива*, безумовно, виступає тут як певна художня алегорія – своєрідна еманация внутрішнього світу ліричного героя, певний локус, що має земну природу, у якому, однак, здатні зароджуватися божественні сутності, завдячуючи встановленню творчої гармонії світу горішнього, експлікованого сонцем, та середнього, земного світу: *«А нива просить жадібно зерна, // А сонце руки простягає – на!..»* [2, с. 38]. Подальший макроконтекст розкриває космологічні уявлення ліричного героя Олексія Довгого, для якого сонце, виступаючи носієм життя, натхнення і поезії та поєднуючи в собі такі асоціативно-образні характеристики, як тепло і світло, перебуває в опозиції до деструктивного начала, репрезентованого в тексті образом зими, що автоматично увиразнює поняттєво-логічні зв'язки реалій «сонце – тепло*» (тут – символи життя) та «зима – холод*» (символи смерті), де компоненти «тепло» і «холод» представлені через супровідні асоціативні характеристики та похідні лексеми на кшталт *«холодйй»*, порівняймо: *«Іду і сію, а ростків нема. // Лиш вкину зерно – насіда зима. // Стина росточки лютйй холодйй, // Навіки палить пелюстки надйй»* [2, с. 38]. Мотив сонця як джерела поетичного натхнення розвивається автором у поезії *«Думок лади і слів солодка знада...»*, де спостерігаємо означений образ у більш динамічному його аспекті – так, він уже не протиставляється деструктивним началам, смерті чи загибелі, однак бере повноцінну участь, експлікуючись у поетичному слові, в організації процесів усесвіту, забезпечуючи його постійні взаємозмінювані метаморфози та плин часу. Читаємо в поета: *«Думок лади і слів солодка знада // Зййшлись в разючу пристрасть і печаль. // А сонце лється. А проміння пада. // І відпливає хвилями удаль»* [2, с. 71]. У наведених рядках бачимо, що образ сонця репрезентовано двома його традиційними еманациями – власне сонцем та промінням як результатом сонячної діяльності – волоссям бога сонця, виявом божественної сутності [9, с. 207]. Активне сонячне начало представлено уведеними в поетичний текст вербативами *«лється»* та *«пада»*, які поруч із контекстуально вживаною лексемою-номінантом водної стихії *«хвилі»* допомагають митцю відобразити колообіг природних процесів.

Сонце як джерело життя людського – енергія, яка постійно підтримує життя в людському тілі, також має місце у світогляді ліричного героя автора. Прикладом цього може бути меланхолійна поезія *«Не знаю й сам, чому іще свічу...»*, у якій ліричний герой, порушуючи питання сенсу людського існування, протиставляє два образи – *сонця* і *землі*, які в поезії О. Довгого перебувають у традиційній взаємодії. У нашому випадку таке протиставлення стає можливим завдяки актуалізації в лексемі *«земля»* семи 'грунт', яка у космологічній свідомості людства має тісний зв'язок із

потойбічним локусом, а відповідно і зі смертю, порівняймо: «*Не знаю й сам, чому іще свічу. // Вже так давно мене зродило сонце. // І я, терпкий, немов сльозини гронце, // Ніяк у землю не перетечу...*» [2, с. 60]. Невипадкове уживання митцем у цьому художньому контексті лексеми «*світити*», яка має тісний асоціативний зв'язок із образом свічки як, по-перше, однієї з еманцій сонця-вогню, так, по-друге, символом самотньої тремтливої людської душі [9, с. 324]. Як зазначає В. Жайворонок, свічка єднає в собі символіку світла й вогню, відображаючи таким чином людське життя та молодість [4, с. 529–530]. Як бачимо, у нашому випадку таке потрактування цього образу є цілком виправданим. Досить специфічною є асоціативно-смилова контекстуальна кореляція семи 'плавитися / розтавати' лексеми «*свічка*» (пригадаймо популярний фразеологізм «танути, як свічка») із лексемою «*перетікати*», яка, по суті, може виступати певним актуалізатором зазначеної семи. Так, оскільки згадане дієслово має асоціативно-образний зв'язок із образом *води*, який в уявленнях людства часто символізує плинність життя, то, його (дієслова) уведення в контекст сприяє тому, що образ свічки, зумовлений появою лексеми «*світити*» і метафорично номінуючи процес земного життя через зв'язок із життєдайним началом – сонцем, виступає однією з еманцій сонця в середньому / земному світі, оскільки набуває відтінку тимчасовості, тоді як останнє розуміється як вічне джерело життя. Підкреслює земну тимчасовість вогню свічки і подальший контекст, у якому зустрічаємо лексеми-номінації традиційних для середнього світу образів трави і тіла, порівняймо: «*Уже давно переросла трава // Мою уяву і мою надію. // А я живу і зовсім не радію, // Що **плоть** моя і досі ще жива*» [2, с. 60], – як бачимо «вертикальний» контекст лексем «*свічу*» та «*плоть*» першого і останнього рядків додатково підкреслює таку ознаку образу сонця, як «носій життєвої снаги».

Лексеми на позначення сонця як джерела людського життя в текстах автора інколи контекстуально поєднуються з одиницями-номінантами численних жіночих образів та їхніх образів-символів. Так, у поезії «*Дівчата воду п'ють з криниці...*» можемо побачити надзвичайно велику кількість одиниць, які допомагають авторові увести в текст мотиви родючості, жіночого начала та продовження роду. Передусім упадає в око образ криниці як джерела життя, вода з якої символізує жіночу плодючість [9, с. 156], увиразнену контекстуальним уживанням лексеми «*дівчата*», порівняймо: «*Дівчата воду п'ють з криниці. // Берізок гурт. І сонця бризки. // – А котра ж дасть мені напиться? – // Мовчать дівчата і берізки*» [1, с. 115]. Образ жіночого начала також посилюється уведенням у вірш лексеми «*берізки*». Зауважимо, що в поетичних текстах Олексія Довгого численні спільнокореневі лексеми на кшталт «*береза*», «*берізка*», «*берізонька*», «*березовий (березова)*» у художньо-поетичних контекстах змальовують образи чистої незайманої дівчини, матері, берегині або привабливої жінки, яка вбирає погляди захоплених чоловіків, представлених також лексемами із флористичною семантикою [8, с. 73]. Образ *сонячних бризок*, репрезентований відповідними лексемами, можна порівняти із образом сонячного проміння, яке у своєму контексті виступає носієм божественного натхнення. У нашому випадку бачимо, що сонячні бризки в розглядуваній поезії виступають символом божественного начала, яке запліднює земний світ.

Зауважимо, що в поезії О. Довгого вербалізатори образу сонця використовуються автором не лише для акцентуації на його функціях джерела натхнення та життя – у низці контекстів згаданий образ може виступати символом власне самого життя, алегорією світу живих, світу, що під сонцем, світу людського, як, приміром, у рядках: «*Живу, немов залятий. Не живу. // Хоча роблю, сміюсь і*

навіть мрію. // *Жену болючих віршів веремію // На ясне сонце і живу траву*» [2, с. 115], – бачимо посилення вияву образу середнього світу введенням у текст лексеми «трава» та її атрибута «жива». Особливим у згаданій поезії є потрактування ліричним героєм характеру взаємодії світу земного і небесного – так, «земна» еманация сонця, виражена образом осоння (*осонь*) як місця під сонцем, хоч і має відносно позитивну конотацію та мислиться ліричним героєм як імовірна слава, у згаданому контексті виконує деструктивну функцію по відношенню до почуття натхнення (*в'ялить вірші*). Звертає на себе увагу вживана поетом лексема «вогонь», яка має смислово-асоціативний зв'язок з образом сонця і виражає в нашому випадку власне саму божественність, позбавлену реалій земного світу, на відміну від осоння як земного локусу, порівняймо: «*І в'ялить вірші на траві осонь, // І гаснуть мрії, як повіє вітер, // Та з мертвих звуків і зів'ялих літер // Я знов і знов викресую вогонь*» [2, с. 115], – бачимо, як протиставляючи образи смерті та життя, експліковані прикметниково-іменниковими конструкціями відповідно (*мертві звуки, зів'ялі літери та вогонь*), митець підкреслює життєдайну силу вогняної стихії, а власне сонця.

Висновки та перспективи дослідження. Як показує проведений аналіз, у поетичній мові Олексія Довгого наявні численні лінгвальні репрезентанти образу сонця, які уживаються митцем із метою підкреслення його (сонця) символічно-функціональної ролі носія життєтворчих енергій та поетичної снаги. Мовне втілення образу сонця репрезентує уявлення ліричного героя поета про світило як носія певного божественного начала всього суцього, вічності і непохитності вселенських законів.

Подальші дослідження, на нашу думку, доцільно було б присвятити вивченню особливостей вербалізації образу вогню у мові поета як одного з концептуальних корелятивів розглядуваного образу сонця.

Література

1. Довгий О. П. Вибрані твори : у 4 т. Київ : Укр. Письменник, 2009. Т. 1: Доторки блискавки. 414 с.
2. Довгий О. П. Вибрані твори : у 4 т. Київ : Укр. Письменник, 2009. Т. 2: Дихання вічності. Восьмивірші. 388 с.
3. Жаботинская С. А. Когнитивная лингвистика: к вопросу об уровнях концептуальных моделей. *Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки*. Черкаси : ЧДУ, 1997. Вип. 3. С. 3–11.
4. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. Київ, 2006. 703 с.
5. Мифы народов мира / за ред. С. Токарева. Т.2. Москва, 1988. 719 с.
6. Москвичова О. А. Поетичний текст як специфічний засіб відтворення дійсності. *Studia linguistica*. 2018. Вип. 13. С. 215–227.
7. Рогальська-Якубова І. Особливості структури концепту БЕРЕЗА в українській та російській МКС. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: філологічні науки*. 2010. Вип. 89 (1). С. 350–354.
8. Строкаль О. М. Особливості вербалізації концепту БЕРЕЗА в поезії Олексія Довгого. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. Одеса. 2019. № 42. Т. 1. С. 70–73.
9. Трессидер Дж. Словарь символов. Москва, 1999. 652 с.

10. Чистяк Д. О. Вербалізація концептосистеми міфопоетичної космології в українській та бельгійській символістській поезії. Автореф. дис... д-ра філол. наук. Київ, 2019. 40 с.

11. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. Київ. 1998. 336 с.

Referenses

1. Dovgyj, O. P. (2009), *Lightning touches [Dotorky blyskavky]*, Selected works in four volumes, Kyiv, Ukr. pys'mennyk, Vol. 1, 414 p.

2. Dovhyi, O. P. (2009), *The breath of eternity. Octopus [Dykhannia vichnosti: Vosmyvirshi]*. Selected works in four volumes, Kyiv, Ukr. pys'mennyk, Vol. 2, 388 p.

3. Zhabotinskaja, S. A. (1997), *Cognitive linguistics: on the issue of levels of conceptual models [Kognitivnaja lingvistika: k voprosu ob urovnjah konceptual'nyh modelej]*, Visnyk Cherkas'kogo universytetu. Serija filologichni nauky, Cherkasy: ChDU, Vyp 3. pp. 3–11.

4. Zhajvoronok, V. V. (2006), *Signs of Ukrainian Ethnoculture: Dictionary Directory [Znaky ukrai'ns'koi' etnokul'tury: slovnyk-dovidnyk]*, Kyiv: Dovira, 703 p.

5. *Myths of the world [Mify narodov mira]*. (1988), Moskva: Sovetskaja Jenciklopedija, T. 2, 719 p.

6. Moskvychova, O. A. (2018), *Poetical text as the specific way of the reflection of reality [Poetychnyj tekst jak specyfichnyj zasib vidtvorennja dijsnosti]*, *Studia linguistic*, Vyp. 13, pp. 215–227.

7. Rogal's'ka-Jakubova, I. (2010), *Features of the structure to the BEREZA concept in the Ukrainian and Russian LWV [Osoblyvosti struktury konceptu BEREZA v ukrai'ns'kij ta rosij's'kij MKS]*, *Naukovi zapysky Kirovograds'kogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Serija: filologichni nauky*, Vyp. 89(1), pp. 350–354.

8. Stokal, O. M. (2019), *Features of verbalization of the BIRCH concept in Oleksii Dovhyi's poetry [Osoblyvosti verbalizacii' konceptu BEREZA v poezii' Oleksija Dovgogo]*, *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu. Ser.: Filologija. Odesa*, № 42, Vol. 1, pp. 70–73.

9. Tressider, Dzh. (1999), *Character Dictionary [Slovar' simvolov]*, Moskva, 652 p.

10. Chystiak, D. O. (2019), *Mythopoetic cosmology in Ukrainian and Belgian symbolist poetry: verbalization of conceptual system*. Extended abstract of doctor's thesis. [Verbalizacija konceptosystemy mifopoetychnoi' kosmologii' v ukrai'ns'kij ta bil'gijs'kij symbolists'kij poezii': avtoref. dys... d-ra filol. nauk], Kyiv, 40 p.

11. Shtern, I. B. (1998), *Selected topics and lexicon of modern linguistics. Encyclopedic Dictionary [Vybrani topiky ta leksykon suchasnoi' lingvistyky. Encyklopedychnyj slovnyk]*, Kyiv: ArtEk, 336 p.

А. Н. Строкаль,

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
кафедра украинского языка и прикладной лингвистики*

ЛИНГВАЛЬНЫЙ ОБРАЗ СОЛНЦА КАК СИМВОЛ НАЧАЛА ЖИЗНИ В ЯЗЫКЕ ПОЭЗИИ АЛЕКСЕЯ ДОВГОГО

В исследовании проанализированы особенности языкового выражения образа солнца как символа начала жизни на материале поэтических текстов Алексея

Довгого. Автором статьи осуществлен анализ ключевых проблем, актуальных для современной лингвистики в рамках антропоцентрической парадигмы, и отмечена важность языкового выражения того или иного взгляда определенного индивида на действительность.

Ключевые слова: солнце, символ, начало жизни, языковая картина мира, поэзия Алексея Довгого.

O.M. Strokal,

*Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Department of Ukrainian Language and Applied Linguistics*

THE LINGUISTIC IMAGE OF THE SUN AS A SYMBOL OF THE BEGINNING OF LIFE IN OLEKSII DOVHIY'S LANGUAGE OF POETRY

Abstract. Purpose: to study the features of verbalization of the artistic and poetic image of the sun - the carrier of such characteristics as the beginning of the universe, the basis of life and the driving force in Oleksii Dovhiy's poetic texts. The **object** of the study is the artistic language of Oleksii Dovhiy. The **subject** is the analysis of the character of linguistic expression of the image of the sun as the basis of being in Oleksii Dovhiy's poetic texts.

Methodology: general scientific (descriptive with methods of analysis and synthesis, induction and deduction, classification and systematization); special linguistic (conceptual analysis, linguistic and linguopoietic analysis).

Finding:

The peculiarities of the linguistic expression of the sun as a symbol of the beginning of life on the material of Oleksii Dovhiy's poetic texts are analyzed in the study. The author of the article analyzes the key problems that are raised by modern linguistics within the anthropocentric paradigm, and emphasized the importance of expressing linguistically a particular individual's view of reality.

During the research, the author made a number of theoretical generalizations concerning the problem of perception of the individual reality surrounding, forming on the basis of this perception of the conceptual worldview, and expressing it with a number of linguistic means. The study of the peculiarities of the linguistic reflection of the cosmological representations of Oleksii Dovhiy's lyrical hero showed that one of the most striking is lyrical hero's awareness of the sun as a carrier of vital energy and poetic inspiration, which has been embodied in the corresponding linguistic constructions. The material studied suggests that the sun is perceived by the lyrical hero as a certain beginning of the universe, its objects and phenomena. In addition, it is noted that the sun in the mind of the lyrical hero acts as a celestial luminary, a deity, a symbol of fertility, inspiration.

During the study it was stated that the sun as above cosmogonic origin has a long history in the mythology of Egypt and South Asia, and it is proved that most of these mythological representations have verbal expression in the poetic language of Oleksii Dovhiy.

Results. Research has shown that the sun, as a carrier of life, inspiration and poetry for the lyrical hero, is in opposition to the destructive beginning, which is often expressed in the winter with appropriate temperature characteristics. It is noticed that the sun in the mind of the lyric hero as a carrier of inspiration often participates in the organization of world processes and provides a constant flow of time. A study of verbalizers of the image of the sun and its manifestations showed that, along with the main explicators, there are linguistic expressions of images of rays and candles, representing the manifestation of the divine

blessing of creative pursuits and the image of the sun splashes, which verbalize the lyrical hero's idea of the sun as a source of fertility.

Further research, in our opinion, it would be advisable to devote to the study of features of verbalization of the image of fire in the language of the poet as one of the conceptual correlates of the considered image of the sun.

Key words: sun, symbol, the beginning of life, linguistic worldview, Oleksii Dovhiy's poetry.